

אלו טרפות פרק שלישי חולין

סו.

עין משפט נר מצוה

ערה א מ"י פ"א מהל'
מאלכות אסורות
הל' כ"ד סמג ע"ן סב
טו"ע י"ד ס"י פג סע"ף
א:

לעזי רש"י

טוני"א. טונה.

שיטה מקובצת

אן שלשה צדדים (מכל
עיהם) אלא לרבות:
ב כשנצרך יותר משני
צדדין במקום שיהיו
הצדדין שוין ולפי דברי
אלה נצריך כאן יותר
משלשה צדדין למאן
דאמר כללא קמא דוקא
אפי' אין כאן אלא שני
צדדין חשובין ושיון ויש
צדדין אחרים גרועים
מהם: ב כמו שפי' גם
רש"י ולפי זה:

רבינו גרשום

מהיכא תיתי ארבה וחורגול
תיב. ובעינן דיהא שוה
לארבה וחורגול מה ארבה
וחורגול דיש להן ד' סימנין
אף כל (ונרבי) (ולא נרבי)
אלא שיש בו ארבעה
סימנין: ומ"ש התם סלעם
זה רשון כו' נא קמא דר'
ישמעאל מר כי אתריה כו'.
כלומר באתריה דמר קרו
הכי ובאתריה דמר קרו
הכי: (מכות בגי' פירוש
גבחת גבחות בשרדה שלו
בעין גמל. ארבה אין לו
גבחת ולא זנב. סלעם יש
לו גבחת ויש לו זנב.
חורגול יש לו גבחת ויש
לו זנב. ארבה זה גובי
אין לו גבחת. סלעם זה
רשון יש לו גבחת. חורגול
זה נפיל יש לו גבחת
ויש לו זנב. חגב זה
גייץ. ד' פעמים למינהו
להביא צורות (ברודין)
[כרמיס] ויוחנה ירושלמית
וערוביה והרובנית. ואלו
אין ד' סימנין. ד' רגלים וד'
כנפים וקרסוליים וכנפיו
חופות רוב עוביו ורוב
אורכו [אחרת]. כללא קמא
אשר לוא כרעים כללא
בתרא למינהו להביא את
בשר יש לו ד' סימנין:

א) [כריתות כ"א] זכתיס ד':
ב) ז"ק סד. ג) [סס].
א) [פסחים ג. וי"ג].
ד) ע"ז לג. [וע"ש גם במוס']
ד"ה אין לו דכחזו בשס ר"י
דריש אין לו עיני עליו אס
יש לו עשיו או עמד לגדל
לאחר זמן וכו'. ב) [ויקרא
יא]. ג) [ש"ך לעיל במשנה
נע]. ד) [ג"י ש"ך ע"ס].

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה וכו' (בדף
הקודם) וכו' כדי להוסיף
ג' צדדין אלה לרבות כ"ל
ומינה מכל צדדין נמחק:
ב) בא"ד ר"ך שיהא
דומה לפרט וה"ה אס
ט' ה' צדדין וגרועין
כמו השלך ר"ך שדמה
לכונן: ג) בא"ד במקום
שהיא היותר משני וכו':
ד) בא"ד חשובין שוין
ויש צדדין לכל' ומינה לו
נמחק: e) בא"ד כמו
שפירש רש"י ולפי' כ"ל
ותיבת שס נמחק:

הגהות מהר"ב

א) תוס' ד"ה נמתי' וכו'
מפני שמחך עליהם יין
ולעיל. כ"ז לעיל דף סד
ע"כ בתוס' ד"ה גינולי
זכתיס וכו'.

נמתי קא מיפלגי סנה דבי ר' ישמעאל דמיימי ליה סלעם לרביי
ראשו ארוך ואייתר ליה חגב למעוטי לרזור ותנא דברייתא קמיתא
דמיבעי ליה כולהו לגופייהו: **סנה דבי רב** קרי לרבייתא קמיתא
שנויה בתורת כהנים דמקרי ספרא דבי רב לפי שהיה שגור צבית
המדרש צפי כולם אצל ברייתא דתנא

דבי ר"י לא היתה שגורה אלא צפי
תלמידיו: **סנה דבי רב סנה** למינהו
דכל חד לה משמע כלל למיהו כלל
ופרט וכלל דלתרבי סלעם ותגב צבעין
הפרט גינהו קראי ימירי משום
דקסבר דלא דיינין צבתי כללי אלא
דמי כלל צתרא כללל קמא והכא
לא דמי כללל קמא לא קפיד אלא
אכרעים ולמינהו אי כללל קרינן ליה
קפיד דלהו דמי לארצה דאית ליה
ארבעה סימנין: **דלאו דמיינה לא**
הלכך חד מתצריה לא אחי: כל
דמו ליה. הלכך סלעם אחי מארצה
וחרגול כדאמנן ואייתרא ליה לראשו
ארוך: **סנה דבי ר' ישמעאל כי האי**
גוונא דאין ותנא דמיימי קמא ליה
דהא קמזין דדריש להו: ארצה וחרגול
כפי. ובעינן הפרט צבעין: כל דהו.
ואפי' לא דמו ליה אלא צדד סימן
דהא שמעינן סלעם דלא צבעין דמי
לפרט צכל צדדין מדאיתרבי ראשו
ארוך: **ומר כי אפריה** רשון דתנא
דבי רב הוא ניפול דתנא דבי רבי
ישמעאל ורשון דתנא דבי ר' ישמעאל
הוא ניפול דתנא דבי רב וצין למר
וצין למר סלעם אין לו זנב וחורגול
יש לו זנב. ותגביס הללו אין טעוין
שמייה שהרי אחר דגים הוינן הכתובים
זאת תורת הבהמה כמשמעו והעוף
כמשמעו עוף ולא שרץ העוף דהיינו
מיניס קטנים וכל נפש החיה הרומשת
במים אלו דגים וכל נפש השוראת
על הארץ אלו חגבים. בהלכות
גדולות: **הפורה בסן** שט צהן
על פני המים: **הקצועין צו** יותר

שלשה צדדין א) מכל אצדדיהן אלא לרבות העמיד לגדל אחר זמן
לא יקשה כלום דעל כרחק שני צדדין דמזכירין צעירינן (דף כח.) למ"ד
דכללא צתרא דוקא ושלא צדדין שמזכירין למאן דאמר כללל קמא
דוקא לאו דוקא אמר שנים ושלא למאן דאמר כללל קמא דוקא
אפי' צה' צדדין ר"ך לדמות דא"כ

במאי קמיפלגי תנא דבי רב ותנא דבי רבי
ישמעאל בראשו ארוך קמיפלגי תנא דבי רב
סבר אשר לו כרעים כלל ארבה סלעם
חרגול חגב למינהו פרט כלל ופרט אין בכלל
אלא מה שבפרט דמיינה אין דלאו דמיינה
לא ומרבי דדמי ליה משני צדדין תנא דבי
ר' ישמעאל סבר אשר לו כרעים כלל ארבה
סלעם חרגול חגב פרט למינהו חזר וכלל
כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא בעין הפרט
ומרבי כל דדמי ליה בחד צד' והוא לא דמי
כללא קמא לכללא בתרא כללא קמא אשר
לו כרעים אמר רחמנא דאית ליה אכול דלות
ליה לא תיכול כללא בתרא עד דשוו
בארבעה סימנין ב) תנא דבי ר' ישמעאל בכללי
ופרטי כי האי גוונא דאין ודאמר' נמי בעלמא
דדאין תנא דבי ר' ישמעאל בכללי ופרטי כי
האי גוונא מהכא: אמר מר אי שמו חגב יכול
אין בו כל הסימנין הללו ת"ל למינהו עד שיהו
בו כל הסימנין הללו אין בו כל הסימנין
הללו מהיכא תיתי ארבה וחרגול כתיב אי
לא כתיב סלעם כדקאמרת השתא דכתיב
סלעם לרביי ראשו ארוך אימא לירבי נמי
כל דהו קמ"ל מאי שנא התם דאמרת
סלעם זה רשון חרגול זה ניפול ומאי שנא
הכא דאמרת סלעם זה ניפול חרגול זה
רשון א) מר כי אתריה ומר כי אתריה: ובדגים
כל שיש לו סנפיד וקשקשת: ב) תנו רבנן אין
לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון
הסולתנית והעפיאן ה"ו מותר יש לו עכשיו
ועתיד להשירן בשעה שעולה מן המים כגון
האקונס

צדדין צבעין הפרט כי בכל הצדדין צין החשובין צין הגרועין הרבה
כמו השלישי ר"ך שיהא דומה לפרט למאן דאמר כללל קמא דוקא
ולמאן דאמר כללל צתרא דוקא נמי לא יקשה כלום כשנצריך יותר
לדאן לו זנב ואין ראשו ארוך הם צדדים גרועין יותר מאלו שיש להם
אומרים כללל צתרא דוקא וצבך מתיישב גם מה שאנו מזכירין ראשו ארוך מסלעם ואין לנו מרבים אותו שאין לו ארבע כנפים או שאין
כנפיו חופים את רובו זה אותם הסימנים חשובים יותר מאין ראשו ארוך ומינהו כללל הוא עעמא ניהא כמו שפי' ריב"א דאין לך שום
חגב חסר סימן אחד דארבע כנפים או כנפיו חופים את רובו שלא יחא עוד חסר סימן או סימן אחד דאין ראשו ארוך או סימן אחד מן
הארבע דמתניתין אצל הכא צראשו ארוך משכחת ליה שאינו חסר אלא סימן דאין ראשו ארוך צלצד ולפי מה שפירשנו הנהו דעירובין ונוזר
קשיא אמאי איצטרך למימר פ' הגזול צתרא (ב"ק דף ק"ח.) דר"א דריש ריבויי ומיעוטי דאפי' דריש כללי ופרטי אחי שפיר וסבר כמ"ד כללל
צתרא דוקא וקני צדד ז' פירוש צדד החשוב מן השאר שאין ז' אחר חשוב כיוצא בו מה הפרט מפורש גופו ממנו אף כל גופו ממנו
יאאו שטרות אצל דבר המיטלטל לא נצריך ולא אימעוט קרקעות כי זהו ז' גרוע יותר מדע שהוא ז' גרוע יותר דהא כי דריש ליה צריבה
ומיעט וריבה אינו ממעט קרקעות אלא שטרות וי"ל דמשום דמוכחא מלתא דשמעתא דפ' נגמר הדין (סנהדרין דף מה.) והיה דפרק
שלשה מינים דמזיר (דף לה.) דר' אליעזר דריש ריבויי ומיעוטי קאמר נמי התם הכי וז"ע דשמעתא דשן ועין צדדוין (דף כד.) ואו פסק
או עור דצבונות (דף לו.) וצכל הש"ס במקום שאמר מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וגופו ממנו אם יהיה זה דוקא למ"ד כללל קמא דוקא
או שמא נאמר כי גם למ"ד כללל צתרא דוקא אפי' לא יהיו השני צדדין החשובין שוין לגמרי כיון שקרובין להיות שוין חשובין צתרא וכחד
ז' דמו ומה שלא נצריך אלא חד ז' זהו כשהשני גרוע הרבה יותר ממנו כי כן נראה יותר כדי שיהא דברי הכל צמה שמצריך צכל הגמ'
דבר המיטלטל וגופו ממנו כי שני צדדין האלו קרובין להיות שוין וגם יתיישב צבך מה שצריך לומר בהגזול צתרא (ב"ק דף ק"ח.) דר' אליעזר דריש
ריבויי ומיעוטי ולא נצטרך לתרץ דחוקא כאלו תירון שכתבתי: **במאי קמיפלגי**. וא"ת אמאי לא מפרש דליכא צינייהו שאר חגבים
שאין ממין אותם הכתובים שיש להם ארבעה סימנים הכתובים צמתני' ואין ראשו ארוך דלתנא דבי רב אפרי' שיש להם ד' סימנים
דמתני' דאין צכלל אלא מה שצפרט וי"ל דשמא ליכא שום חגב שיהא צו ה' סימנים שלא יהא ממין אותם הכתובים צמתני' א"כ רבותא
נקט דאפי' צראשו ארוך שרי תנא דבי ר' ישמעאל: צבוק שמעתא פ' בקונטרס דחגבים הללו אין טעוין שמייה שהרי אחר דגים הזכירן
הכתוב וזאת תורת הבהמה כמשמעו והעוף כמשמעו ולא שרץ העוף דהיינו מיניס קטנים וכל נפש החיה הרומשת במים אלו דגים וכל
נפש השוראת על הארץ אלו חגבים בהלכות גדולות כפ' בקונטרס ולא הוצרך להביא בקונטרס מה"ג אלא משום דדריש ליה מקרא
דככתה מקומות צש"ס מוכח דשרו צלא שמייה צבוק פ' ר' עקיבא (שבת דף ט"ז.) חגב טמא אין מנייעין לקטן דלמא מייית ואכליל ליה
אצל חגב טהור אין לחוש וצריש פ' דם שמייה (כריתות דף כח.) קאמר אריז' דם דגים וחגבים שכולם היתר ומפרש דאין טעוין שמייה וצפ'
אין מעמידין (ע"ז דף ק.ג.) וסס ד"ה לעולם דאמר רב עובדי כוכבים שהליתו את האור צבאם כל החגבים אסורים ומפרש טעמא דלא ידעי הי
טמא והי טהור אצל לשמייה לא חיישינן ועוד התם צבוק פירקא חגבים הצאים מן ההפתק ומן האורז מותרים ליקח מן העובד כוכבים
וכן הצבין מן הסוללה ולפני חנוני אסורין מפני שמולף עליהם יין ולעיל א' הצאתי צרייתא דתוספתא דקתני אוכל אדם דגים וחגבים צין
חיים וצין ממים ואינו חושש ואע"ג דאוכל לאו דוקא צדדיים איכא משום צל תשקפו כדמוכח צפ' ר' עקיבא צבצת (דף ט"ז.) מ"מ נקט
אוכל למימר דליכא איסור אצב מן החי דלא צעי שמייה. [וע"ש מוס' ע"ז לת. ד"ה לעולם]: